

Київський національний університет культури і мистецтв

КАФЕДРА МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН

	Назва дисципліни	Історіографічні рефлексії у світовій та вітчизняній культурі
	Рівень вищої освіти	третій (освітньо-науковий), PhD
	Галузь знань	03 Гуманітарні науки
	Спеціальність	034 Культурологія
	Освітньо-наукова програма	Культурологія
	Форма навчання	денна
	Адреса викладання	вул. Євгена Коновальця, 36
	Кафедра, за якою закріплена дисципліна	Кафедра міжнародних відносин
	Семестри	II
	Обсяг	Загальна кількість годин
		120
		Кількість кредитів
		4
		Лекції
		42
	Самостійна робота	
	78	
	Форма звітності	екзамен (II семестр)
	Тип дисципліни (обов'язкова/вибіркова)	Блок А (вибіркова)
	Мова навчання	Українська, англійська
	Викладач	Ластовський Валерій Васильович
	Контактна інформація	mv.knukim@gmail.com
	Програма дисципліни	https://elearn.knukim.edu.ua/course/view.php?id=2396

ЗАГАЛЬНИЙ ОПИС ЗМІСТУ ДИСЦИПЛІНИ

Курс спрямовано на розширення уявлення здобувачів ступеня доктора філософії (PhD) про історичний дослідницький процес, наукові школи та напрями, формування наукових в історії, культурології та мистецтвознавстві; на формування вмінь і практичних навичок використовувати історіографічну інформацію для обґрунтування власних дослідницьких наукових проєктів.

МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Мета: ознайомлення з основами історіографії як науки, її основними теоретичними положеннями, впливом на формування уявлень щодо розвитку світової і вітчизняної культури, вивчення методів, інструментів та прийомів наукових досліджень.

Завдання: опанування навичок систематизації, дослідження та аналізу історіографії вітчизняної і світової культури, формування системного підходу у вивченні основних тенденцій розвитку наукових досліджень.

У результаті вивчення навчальної дисципліни аспіранти повинні набути такі програмні компетентності:

загальні:

- здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу;
- здатність до пошуку, обробки та аналізу інформації з різних джерел;
- здатність до самостійного формування й неперервного удосконалення системного наукового і загального культурного світогляду;
- здатність написання українською та іноземною мовою власних наукових публікацій різного змісту та обсягу;
- здатність діяти на основі етичних кодексів і професійної етики науковця, на засадах науковості та толерантності

фахові:

- здатність виконувати оригінальні дослідження, досягати наукових результатів, які створюють нові знання у культурології та дотичних до неї міждисциплінарних напрямках і суміжних галузях;
- здатність ініціювати, розробляти і реалізовувати комплексні інноваційні проєкти в культурології та дотичні до неї міждисциплінарні проєкти;
- здатність до побудови та аргументованого представлення культурологічного наративу, що передбачає глибоке переосмислення наявних та створення нових знань;
- здатність здійснювати аналітико-прогностичні дослідження та формувати стратегії культурної політики державних структур й інших організацій різного рівня;
- здатність до наукового аналізу культурних явищ, практик та процесів із використанням різних методологічних підходів;
- здатність аналізувати та критично оцінювати сучасні концепції культурології, а також тенденції розвитку культурологічної теорії;
- здатність апробувати результати культурологічних досліджень, популяризувати й поширювати їхні результати

Результати навчання за дисципліною:

- здійснювати наукове дослідження згідно з основоположними принципами наукового пізнання;
- здійснювати пошук, обробку та аналіз інформації з різних джерел;
- здійснювати формування й неперервне удосконалення власного наукового і культурного світогляду;
- вміння писати наукові публікації різного змісту та обсягу українською та іноземною мовами;
- діяти на основі етичних кодексів і професійної етики науковця, принципів академічної доброчесності і високої академічної культури;
- мати передові концептуальні та методологічні знання з культурології та на межі предметних галузей, а також дослідницькі навички, достатні для проведення наукових і прикладних досліджень на рівні останніх світових досягнень з відповідного напрямку, отримання нових знань та/або здійснення інновацій;
- розробляти та реалізовувати наукові/інноваційні культурно-мистецькі проекти, які дають можливість переосмислити наявне та створити нове цілісне знання та/або професійну практику і розв'язувати значущі проблеми культурології;
- володіти категоріальним апаратом сучасної культурології задля формування належного рівня культурної та культурологічної компетентності, вміння кваліфіковано відобразити результати власних наукових досліджень культурного виміру соціогенезу у відповідних теоретичних формах;
- здійснювати аналітико-прогностичні дослідження й формувати стратегії культурної політики в сфері державного управління та інших соціокультурних інститутах;
- аналізувати культурні явища, практики та процеси із застосуванням різних теоретичних підходів, методів і методик;
- аналізувати, обґрунтовувати й критично оцінювати сучасні концепції культури та провідні тенденції розвитку культурологічної теорії та культурних практик;
- впроваджувати результати культурологічних досліджень у практику, популяризувати й поширювати їхні результати.

Міждисциплінарні зв'язки: історіографія історії України, історія та теорія культури, всесвітня історія, історія України.

Програма навчальної дисципліни складається з таких розділів:

1. Предмет і метод історіографії.
2. Сучасні проблеми історіографічних досліджень.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН КУРСУ

РОЗДІЛ 1. ПРЕДМЕТ І МЕТОД ІСТОРІОГРАФІЇ

ТЕМА 1.1. ВСТУП ДО ІСТОРІОГРАФІЧНИХ РЕФЛЕКСІЙ СВІТОВОЇ І ВІТЧИЗНЯНОЇ КУЛЬТУРИ

Поняття історіографії. Поняття культури. Предмет навчальної дисципліни. Методи вивчення. Основна навчальна та наукова література з навчальної дисципліни.

ТЕМА 1.2. ІСТОРІОГРАФІЯ ЯК НАУКА

Історіографія як спеціальна галузь знань. Предмет історіографії. Завдання історіографії. Джерела історіографії. Історіографія як навчальна дисципліна. Роль історіографії в підготовці науковця.

ТЕМА 1.3. ДЖЕРЕЛОЗНАВЧІ ОСНОВИ ІСТОРІОГРАФІЧНИХ РЕФЛЕКСІЙ

Предмет джерелознавства. Методологічні засади джерелознавства. Поняття історичного джерела. Основні групи джерел. Речові джерела. Зображальні джерела. Усні джерела. Лінгвістичні джерела. Писемні джерела.

ТЕМА 1.4. ПЕРІОДИЗАЦІЯ ІСТОРІОГРАФІЧНИХ ПРОЦЕСІВ

Поняття періодизації. Періодизація історичних процесів. Періодизація історіографії як наукова проблема. Періодизація української історіографії. Періодизація світової історіографії.

ТЕМА 1.5. МЕТОДОЛОГІЯ ІСТОРІОГРАФІЇ

Методологічний інструментарій історіографії. Принципи історіографії. Методи пізнання. Засоби дослідження. Понятійно-термінологічний апарат історіографії.

ТЕМА 1.6. ТЕРМІНОЛОГІЧНИЙ АПАРАТ В ІСТОРІОГРАФІЧНИХ РЕФЛЕКСІЯХ

Історіографічна концепція. Історіографічна ситуація. Історіографічне джерело. Джерельна база. Історіографічний процес. Історіографічний факт. Історіографічний метод. Історіографічна модель.

РОЗДІЛ 2. СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ІСТОРІОГРАФІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

ТЕМА 2.1. УКРАЇНСЬКА ІСТОРІОГРАФІЯ КУЛЬТУРИ ПЕРІОДУ СЕРЕДНЬОВІЧЧЯ ТА НОВОГО ЧАСУ

Витоки історичної думки. Історичні знання періоду Русі. Історична думка періоду Польсько-Литовської держави. Вплив козацтва на як явища на розвиток історичних знань. Історичні знання у XVIII – XIX століттях.

ТЕМА 2.2. УКРАЇНСЬКА ІСТОРІОГРАФІЯ КУЛЬТУРИ У XX – XXI СТОЛІТТЯХ

Історіографія в період національно-державного відродження України. Історична наука в період радянської влади. Зарубіжні центри української історіографії. Розвиток історіографії в Україні наприкінці XX – на початку XXI століть.

ТЕМА 2.3. СВІТОВА ІСТОРІОГРАФІЯ КУЛЬТУРИ

Загальні тенденції розвитку історіографії у світовому історичному процесі. Французька історіографія. Історіографія Великої Британії. Історіографічні дослідження в Німеччині. Історіографія в США. Тенденції розвитку історичних знань у Центрально-Східній Європі. Основні риси розвитку історіографії в інших країнах світу.

ТЕМА 2.4. ЦИВІЛІЗАЦІЙНІ АСПЕКТИ ІСТОРІОГРАФІЧНИХ РЕФЛЕКСІЙ

Поняття цивілізації. Цивілізаційні теорії. Наукові погляди Дж. Тойнбі. Цивілізаційні погляди С. Хантінгтона. Схеми української і всесвітньої історії в контексті історії цивілізацій.

ТЕМА 2.5. СТЕРЕОТИПИ І НАУКОВА МІФОЛОГІЯ

Проблема стереотипів в історичній науці та історії культури. Причини появи наукових міфів. Вплив новітніх методів дослідження та нових джерел на деміфологізацію існуючих знань.

РОЗПОДІЛ ГОДИН ЗАНЯТЬ

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
		денна форма
1.	Тема 1.1. Вступ до історіографічних рефлексій світової і вітчизняної культури	2
2.	Тема 1.2. Історіографія як наука	4
3.	Тема 1.3. Джерелознавчі основи історіографічних рефлексій	4
4.	Тема 1.4. Періодизація історіографічних процесів	4
5.	Тема 1.5. Методологія історіографії	4
6.	Тема 1.6. Термінологічний апарат в історіографічних рефлексіях	4
7.	Тема 2.1. Українська історіографія культури періоду середньовіччя та Нового часу	4
8.	Тема 2.2. Українська історіографія культури у XX – XXI століттях	4
9.	Тема 2.3. Світова історіографія культури	4
10.	Тема 2.4. Цивілізаційні аспекти історіографічних рефлексій	4
11.	Тема 2.5. Стереотипи і наукова міфологія	4
Усього годин		42

ВИДИ РОБІТ І ЗАВДАНЬ. ІНСТРУМЕНТАРІЙ НАВЧАННЯ

Види робіт для осмислення понять і практичного засвоєння курсу:

- вивчення наукової літератури;
- аналіз та коментар історіографічних джерел;
- коментуванням основних положень курсу;
- аналіз наукових текстів відповідно до обраної теми;
- презентація підготовленого індивідуального навчального проекту.

Індивідуальні завдання:

Підготовка термінологічного словника зі спеціальності.

Підготовка наукової статті з проблем дослідження.

Підготовка друкованого варіанту наукового виступу.

Підготовка навчальних проектів:

Чинні вимоги до дисертаційних праць здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня. Чинні вимоги до оформлення використаних джерел. Презентація за темою наукового дослідження.

ПОЛІТИКА КУРСУ

Оцінювання (усних повідомлень і практичних завдань із питань курсу, аналізу наукової й навчально-методичної літератури, самостійна й індивідуальна робота за темами, виконання тестових завдань і т. ін.) здійснюється з позицій дотримання академічної доброчесності, ґрунтоване на чинних нормативних документах.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для іспиту, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90–100	A	відмінно	зараховано
84–89	B	добре	
74–83	C	задовільно	
66–73	D		
61–65	E		
21–60	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	незадовільно з можливістю повторного складання
0–20	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна

1. Зашкільняк Л. Сучасна світова історіографія. Львів, 2007. 309 с.
2. Історичне джерелознавство. Київ, 2002. 488 с.
3. Калакура Я. Українська історіографія. Київ, 2012. 496 с.
4. Потульницький В. Україна і всесвітня історія. Київ, 2002. 480 с.

Додаткова

5. Арон Р. Вступ до філософії історії: Есе про межі історичної об'єктивності. Київ, 2005. 578 с.
6. Гломозда К. Стан сучасної української історіографії як наукова проблема. *Наукові записки*. Т. 21. Історичні науки. Київ, 2003. С. 76-82.
7. Зарин В. Запад и Восток в мировой истории XIV-XIX вв. Москва, 1991. 264 с.
8. Иггерс Г., Ван Э. Глобальная история современной историографии. Москва, 2012. 432 с.
9. Історична наука: термінологічний і понятійний довідник. Київ, 2002. 430 с.
10. Історіографічний словник / Гол. ред. С. Посохов. Харків, 2004. 320 с.
11. Історія в термінах і поняттях / Кер. авт. кол. В. Колесник. Вишгород, 2014. 732 с.
12. Калакура Я. Методологія історіографічного дослідження. Київ, 2016. 319 с.
13. Калакура Я.С. Українознавче дослідження: теорія та методологія. Тернопіль, 2012. 292 с.
14. Ковальченко И. Методы исторического исследования. Москва, 2003. 486 с.
15. Колесник І. Українська історіографія. Концептуальна історія. Київ, 2013. 565 с.
16. Космина В. Проблеми методології цивілізаційного аналізу історичного процесу. Запоріжжя, 2011. 310 с.
17. Павленко Ю. Три підходи до розуміння світового історичного процесу *Політична думка*. 1997. № 1. С. 157-162.
18. Савельева И., Полетаев А. Теория исторического знания. Санкт-Петербург, 2008. 523 с.
19. Сидоренко О. Постколониализм і українська історіографія. *Гене́за: Філософія. Історія. Політологія*. 1998. № 1-2 (6-7). С. 123-125.
20. Таран Л. Провідні тенденції світової історіографії в ХХ ст. та проблеми кризи сучасної української історичної науки. *Український історичний журнал*. 1998. № 5. С. 30-39; 1999. № 1. С. 85-91.
21. Тойнбі А. Дослідження історії. Том 1. Київ, 1995. 614 с.
22. Тойнбі А. Дослідження історії. Том 2. Київ, 1995. 406 с.
23. Яковенко Н. Вступ до історії. Київ, 2007. 375 с.
24. Ясперс К. Смысл и назначение истории. Москва, 1992. 528 с.
25. Доманська Е. Історія та сучасна гуманітаристика. Київ, 2012. 264 с.
26. Історіографічна класика. За ред. В. Смолія. Київ, 2020. 600 с.
27. Кіян О. Методологічні принципи історіографічного синтезу: антропологічний контекст і гносеологічні орієнтири. *Наукові записки. Серія: Історичні науки*. Випуск 13. 2010. С. 250-260.

- 28.Калакура Я.С., Рафальський О.О., М.Ф. Юрій. Українська культура: цивілізаційний вимір. Київ, 2015. 496 с.
- 29.Нові перспективи історіописання. За ред. П. Берка. Київ, 2004. 392 с.
- 30.Рафальський О. та ін. Антропологічний код української культури і цивілізації. Книга 1. Київ, 2020. 432 с.
31. Рафальський О. та ін. Антропологічний код української культури і цивілізації. Книга 2. Київ, 2020. 536 с.